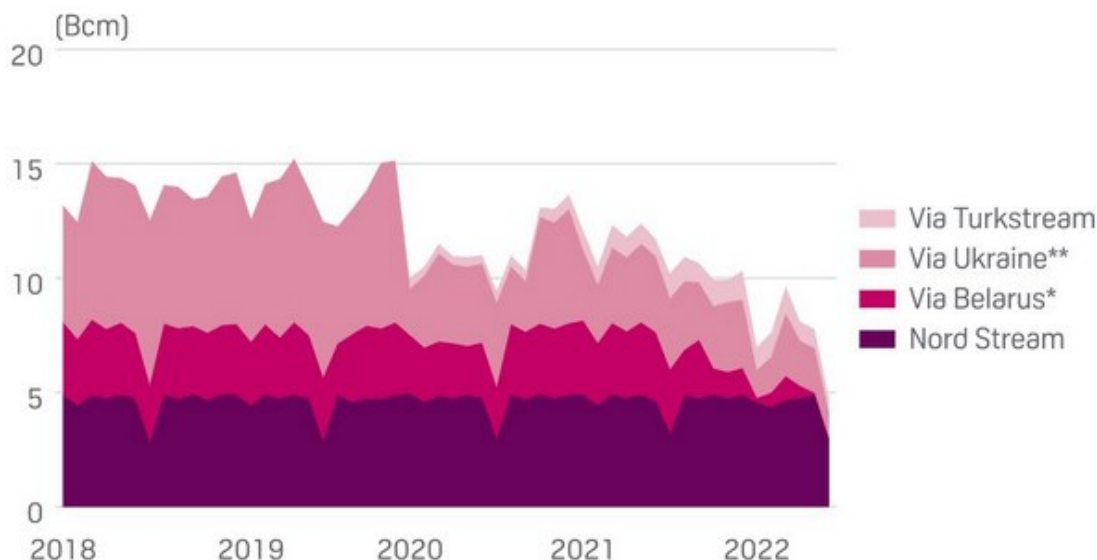

Недељни извештај – тржишта енергената

8. јули 2022.

Природни гас

Снабдевање Европе руским гасом остаје на рекордно ниском нивоу и почетком трећег квартала 2022. Пад испорука само у јуну 2022. у односу на мај 2022. износи 41% (са 7,93 млрд м3 на 4,69 млрд м3). На графику испод је приказана испорука руског гаса у периоду 2018. - 2022. по транспортним коридорима.

*comprises net entry at Kondratki, Tietierowka, Wyskoje

**comprises net entry flows at Hermanowice, Velke Kapusany, Bereg, Isacsea

Note: converted to standard European measurement of 40 MJ/scm

Source: S&P Global Commodity Insights

График 1 Испорука руског гаса у Европу од 2018. – 2022. по правцима испоруке

Пад испоруке по коридорима је због следећих непосредних узрока:

- Смањење испоруке Северним током на 40% капацитета (Ремонт турбина) и очекивани потпуни прекид испоруке због редовног годишњег одржавања у периоду од 11. до 21. јула 2022. Упитно је пуштање у рад у пуном капацитету овог гасовода по завршетку одржавања.
- Украјински оператор гасног система GTSOU је у мају 2022. прогласио вишу силу¹ за транспорт руског гаса на улазној тачки Сохранивка.
- Извоз гасоводом Јамал Европа је у потпуности обустављен због политичких разлога (спор Русије и Пољске)

Неометано снабдевање се тренутно одвија гасоводом Турски ток, са просечним протоком од 32 млн м3/дневно. Ово је значајно за државе југоистока Европе, не и запада и севера.

¹ Уговорна клаузула која скида одговорност уговорним странама за неиспуњавање уговорних обавеза.

Слика 1 Гасоводи Северни ток 1 и 2

Слика 2 Гасовод Јамал Европа

Ограничене испоруке из Русије изазивају несигурност и покретање кризних планова у многим земљама. Поред тога постоје апели за штедњом енергије. Немачка је најавила поновно активирање електрана на угаљ. Последишно су цене гаса порасле и на примеру берзе TTF (Холандија) је приказано следеће:

- У првој половини 2022. у просеку је цена (трговина дан унапред) била 99 EUR/MWh (1.019,7 EUR/1000 m³) у поређењу са истим периодом 2021. када је било 22 EUR/MWh (226,6 EUR/1000 m³), пораст од 350%!
- Ових дана цена (трговина дан унапред) прелази 170 EUR/MWh (1.751 EUR/1000 m³), уз очекивање да ће се просечно трговати до краја квартала по цени од 164 EUR/MWh (1.690 EUR/1000 m³).

У периоду од 12 месеци се очекује пораст просечне цене трговине на 225 EUR/MWh (2.315 EUR/1000 m³). У односу на 2021. ово је повећање десет(10) пута!

TTF MONTH-AHEAD PRICE UP 330% YEAR ON YEAR

График 2 Цена гаса на берзи TTF за трговину „дан унапред“

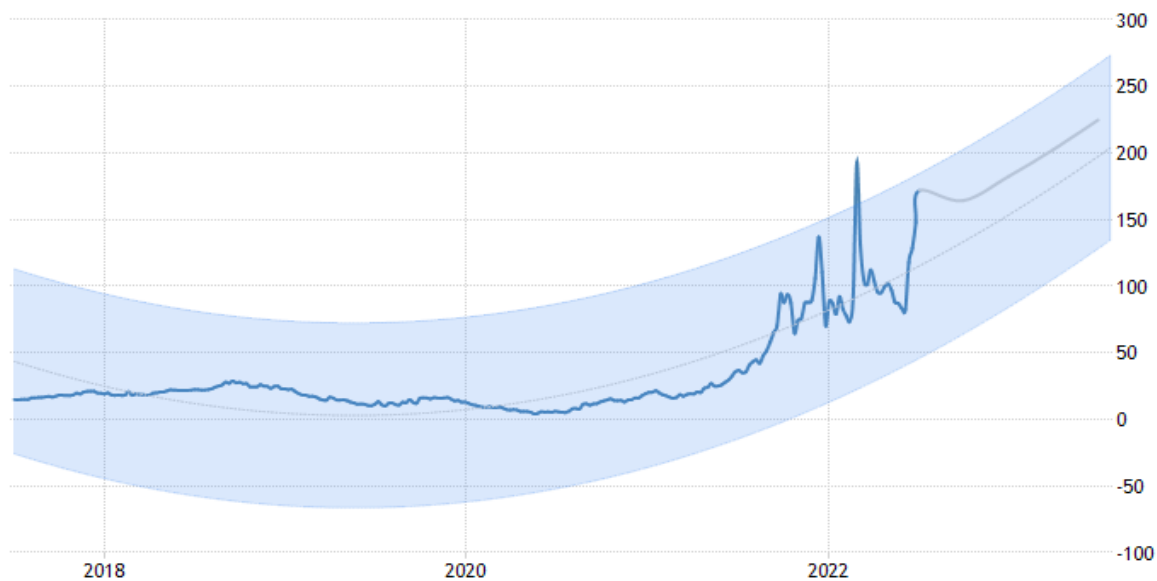

График 3 Прогноза кретања цена за трговину „дан унапред“ на берзи TTF (EUR/MWh)

Норвешки Ekvinor је започео затварање три нафтна и гасна поља због штрајка запослених. Процена је да ће производња и нафта и гаса бити смањена за 89.000 барела еквивалентне нафте дневно од чега је гас 27.500 барела еквивалентне нафте дневно (око 5 млн м³ дневно). Норвешка влада је одобрила већу производњу на другим пољима (Troll, Gina Krog, Duva, Oseberg, Asgard и Mikkel) због потражње за извозом.

По изворима са Платса (Platts) очекује се раст цена у трећем кварталу те да ће довести до смањења тражње. Поред тога очекују да ће смањењу тражње допринети и одлуке о повећању употребе угља за производњу електричне енергије.

По аналитичарима са Платса такође се очекује смањена испорука гаса из Русије за 140 млн м³ у односу на трогодишњи просек. Истовремено се очекује повећање увоза течног гаса (LNG) за 72% (са 196 млн м³/дан за трећи квартал 2021. на 337 млн м³/дан за трећи квартал 2022.). Ипак радови на поправци на LNG терминалу Freeport у САД који и даље трају као и променљива азијска потражња условљена КОВИД 19 затварањима што уноси додатну несигурност у погледу снабдевања течним гасом (LNG) Европе.

Лидер британско-холандског Шела, Бен ван Беурден је изјавио да је свет на прагу „турбулентног раздобља“ због све тежег снабдевања течним гасом, и оценио да ће Европи бити тешко да замени руски гас. Шеф Шела напомиње да Европа увози из Русије трећину гаса гасоводом Северни ток 1, као и да иако ће у Европу стизати више LNG -а, постоји бојазан да ли ће стићи довољно нових попиљки LNG -а да се надокнади мањак.

Додатно, амерички регулатори траже да Freeport LNG предузме корективне мере и затражи њихово одобрење пре него што настави са нормалним радом у извозном погону у Тексасу који је затворен од експлозије и пожара 8. јуна. Директива би могла да утиче на временски оквир који је оператер дао тржишту за обнављање услуге. Freeport LNG се нада да ће наставити са делимичним сервисом за око 90 дана и пуним услугама крајем 2022. Терминал капацитета 15 милиона тона годишње чини око 15% снабдевања LNG у САД, што постаје све важније за задовољавање европске потражње усред оштрог прекида довода руског гаса до континента. Freeport LNG има 30 дана да одговори на директиву, пре издавања коначног налога.

EU GAS STOCKS CONTINUE TO BUILD

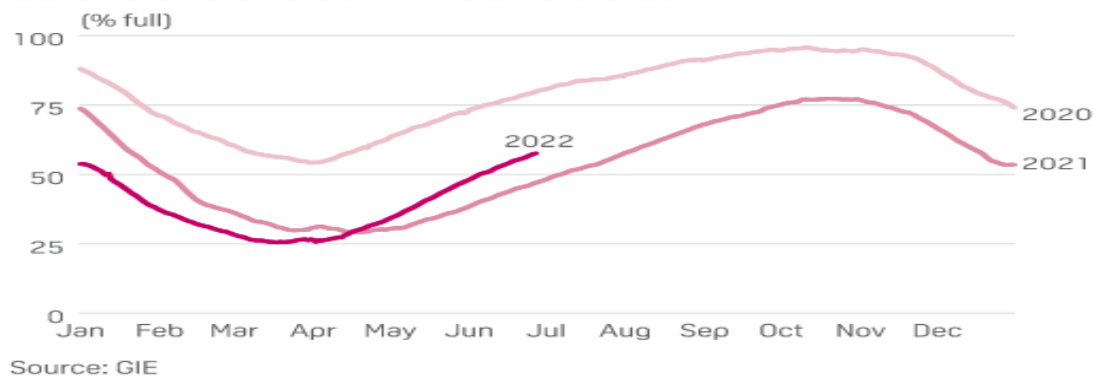

График 4 Залихе гаса у Европској унији, динамички приказ (2020. – 2022.)

European gas storage

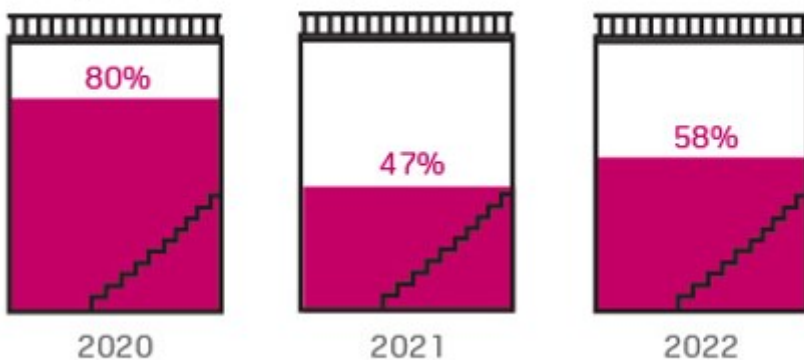

График 5 Европске залихе гаса у % (2020. – 2022.)

Широм Европе у настојању да се смањи зависност од снабдевања руским гасом разматра се коришћење енергије ветра, сунца, воде али и нуклеарне енергије.

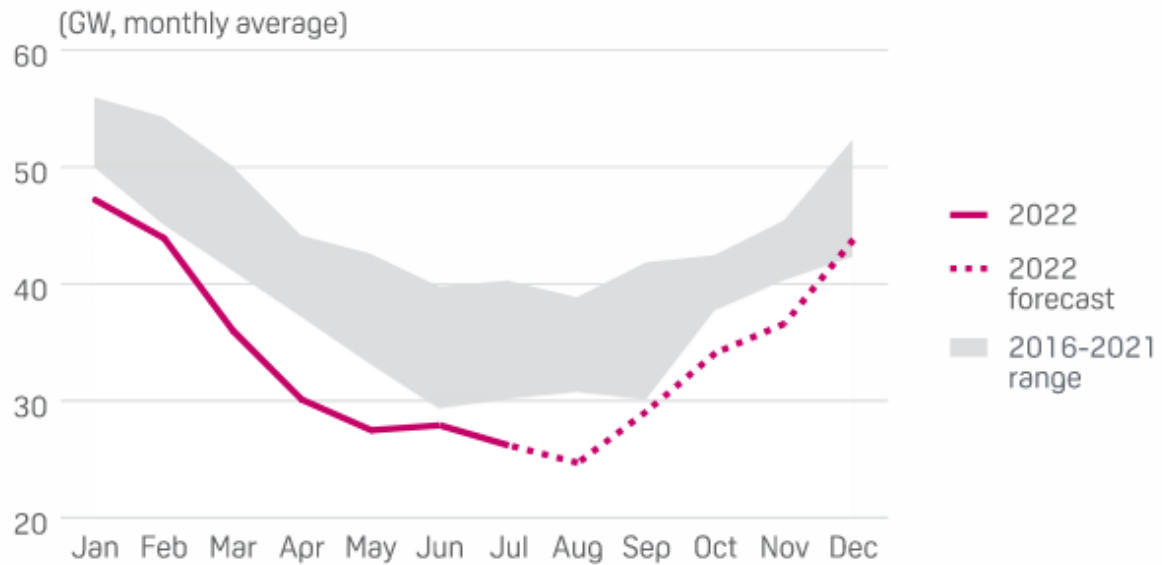
У извештају Међународне агенције за енергетику наводи се да „У данашњем контексту глобалне енергетске кризе, вртоглавих цена фосилних горива, изазова енергетске безбедности и амбициозних климатских обавеза, верујемо да нуклеарна енергија има јединствену прилику да се врати“. Ипак извршни директор Фатих Биrol наводи и следеће. „Нова ера за нуклеарну енергију никако није загарантована. Зависиће од напора влада да успоставе снажне политичке одлуке како би осигурале сигуран и одржив рад нуклеарних електрана у годинама које долазе. Такође треба мобилисати неопходна улагања, укључујући нове технологије. Нуклеарна индустрија мора брзо да се позабави питањима прекорачења трошкова и кашњења пројеката, који су ометали изградњу нових постројења у развијеним економијама. Као резултат тога, напредне економије су изгубиле лидерску позицију на тржишту, пошто су 27 од 31 реактора који су почели да се граде од 2017. године руског или кинеског дизајна.“

Ипак проблеми постоје који и даље држе високом тражњу за гасом у Европи (процена смањења од само 2 GW у Q3 2022.):

- Застоји у раду нуклеарних електрана у Француској, смањење производње из нуклеарних електрана (-15 GW)
- Ниски водостаји и смањење производње хидро-електрана (-6 GW)
- Процена раста производње из сунца и ветра (+12 GW)

У оваквој ситуацији једино Шпанија и Велика Британија имају довољно гаса.

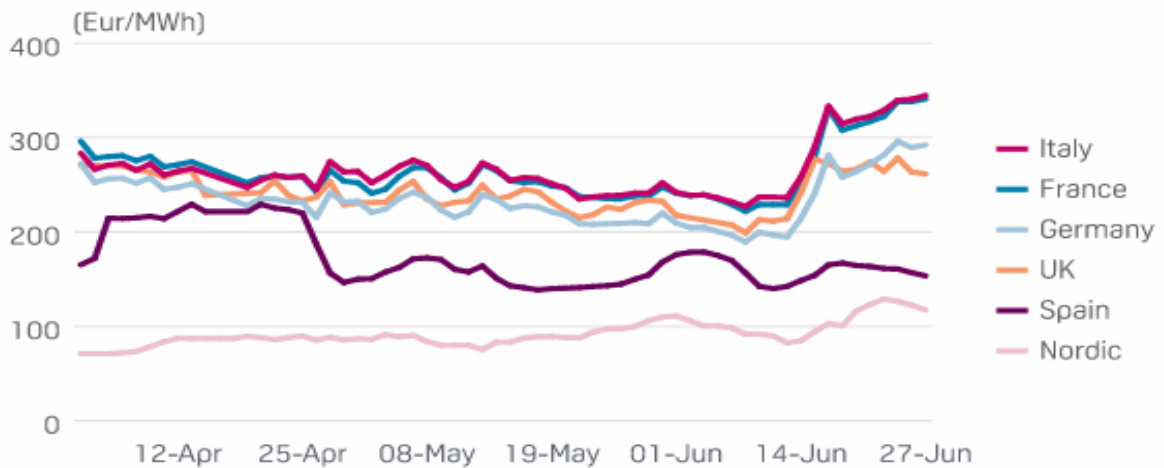
FRENCH NUCLEAR SET FOR RECORD-LOW SUMMER

Source: RTE, S&P Global Commodity Insights

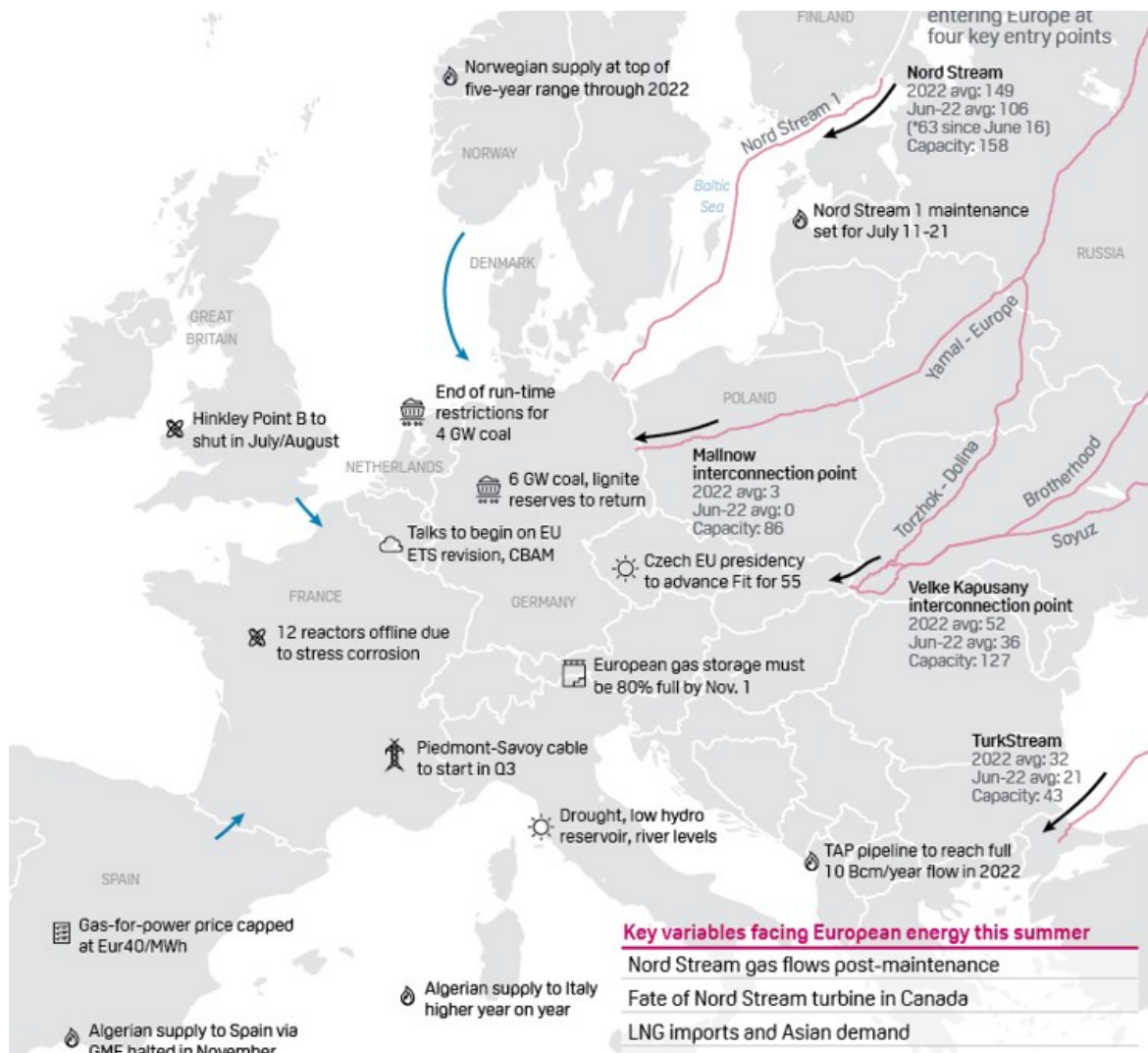
График 6 Производња нуклеарних електрана у Француској (упоредни приказ 2016. – 2021. и 2022.)

EUROPEAN POWER PRICE TRENDS FOR Q3 BASE

Source: S&P Global Commodity Insights, EEX, Nasdaq OMX

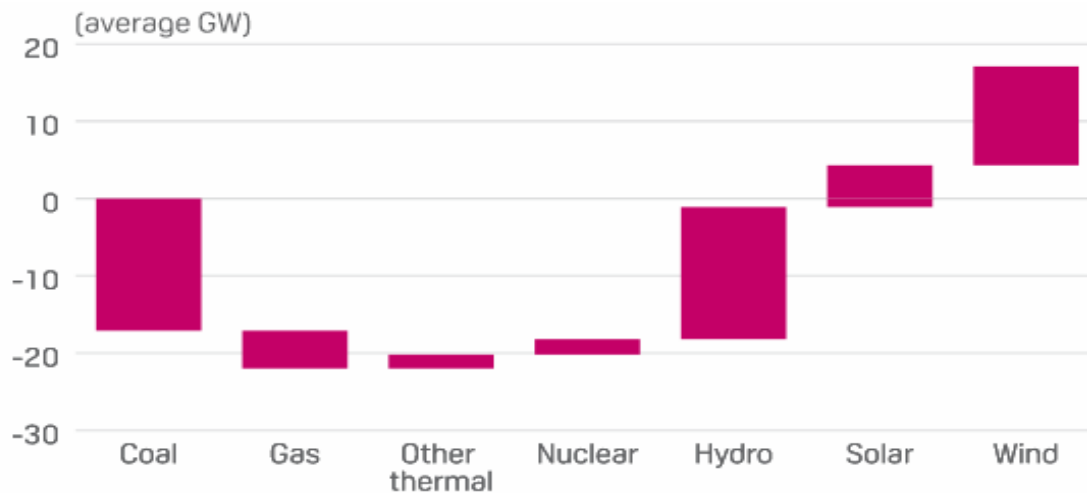
График 7 Цене електричне енергије у Европи у 2022. (базно оптерећење)

Слика 3 Приказ догађаја у Европи у вези са природним гасом

При анализи европских тржишта не сме се занемарити утицај великих светских привреда на глобалном нивоу. Уочава се да у Кини постоји тренд смањивања употребе фосилних горива за производњу струје. Досадашњи раст тражње за струјом у Кини је био успорен КОВИД-19 ограничењима, док се са стране понуде уочава приметан раст у коришћењу обновљивих извора енергије, што последично утиче на пад тражње за гасом на глобалном нивоу.

CHINA POWER GENERATION YOY CHANGE

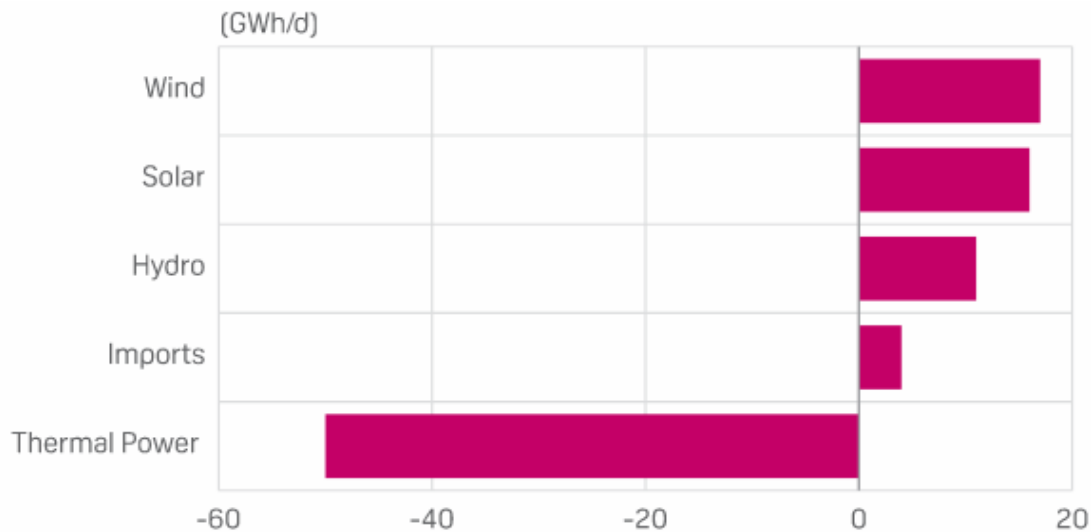

Note: Jan-May 2022

Source: China Electricity Council, S&P Global Commodity Insights

График 8 Смањење употребе угља и гаса за производњу електричне енергије у Кини (јануар – мај 2022, просечна снага GW)

Сличан тренд се уочава и у САД. Употреба фосилних горива је смањена за око 50% у односу на јун 2021. Приметан је и раст производње из енергије сунца, ветра и воде.

Source: S&P Global Commodity Insights, California Independent System Operator

График 9 Пример измене структуре дневне производње из Калифорније, поређење са подацима из јуна 2021.

Ови подаци имају изражен сезонски карактер и треба их узети са резервом у смислу употребе за прогнозу у кратком и средњем року.

Нафта и деривати нафте

Непосредни шок у снабдевању изазван сукобом у Украјини осетио се у ценама електричне енергије, бензина широм Европе. Како рат улази у пети месец, санкције и ограничења финансирања могу да изазову промене на страни понуде које би могле утицати на природни гас, сирову нафту, дизел и житарице у годинама које долазе. Руски робни извоз је опао као резултат западних санкција, самосанкционисања купаца и безбедносних проблема на рутама снабдевања, а европски увоз ће се даље смањивати како фазне санкције буду у потпуности ступиле на снагу, углавном до почетка 2023. Руске контрасанкције укључују правило које прописује да европски потрошачи треба да плаћају руски гас у рубљама. Гаспром је прекинуо доток гаса земљама које су одбиле да се повинују. Како се сукоб наставља, расте вероватноћа нових мера усмерених на друге области трговине робом, а одговор Русије би могао да укључи даље промене услова плаћања.

Санкције ће донети скоро потпуну забрану увоза руске нафте у ЕУ почетком 2023. године, при чему ће земље чланице забранити већину руске нафте у мору за шест месеци, а руским нафтним производима је уведен ембарго након деветомесечног прелазног периода. Ипак, Европа има структурни дефицит дизела и увози више од 3 милиона тона производа сваког месеца, од чега је Русија обезбеђивала више од 2 милиона тона до рата са Украјином.

EUROPEAN DIESEL PRICES

График 10 Кретање цена дизела у Европи у периоду август 2021. – јун 2022.

ЕУ и Велика Британија су такође најавиле заједнички план за забрану осигурања и финансирања бродова који превозе руску нафту у треће земље, након прелазног периода од шест месеци. Упркос интензивном међународном притиску, извоз нафте типа Уралс-а је у мају 2022. достигао трогодишњи максимум, док се очекује да ће извоз у Европу у јуну порастати по први пут од почетка сукоба у Украјини, према подацима из компаније Kpler. Више руске сирове нафте је стављено на располагање за извоз као резултат значајно смањеног рада руских рафинерија. Нафтом типа УРАЛ се тргује са рекордним попустом у односу на DATED BRENT за терете за Европу, према најновијим Платсовим проценама S&P Global Commoditi Insights. Изван Европе, УРАЛ све више проналази пут ка Индији и независним кинеским рафинеријама. Према трговцима, 50% нафте УРАЛ сада се испоручује азијским крајњим корисницима. Аналитичари кажу да је повећање обима извоза УРАЛ нафте неодрживо због забране осигурања транспорта и то ће ограничити колико азијски купци могу купити.

30. јуна ОПЕК+ је потврдио планове за повећање производње од 648.000 барела/дан у августу 2022. Међутим, приметно је да земљама чланицама не иде све по плану, с обзиром на бројне потешкоће са којима се суочавају услед стања инфраструктуре. Платс аналитичари процењују да ће група успети да повећа производњу за максималних 340.000 барела/дан у августу.

Иран, чија је трговина енергентима притиснута америчким санкцијама, спреман је да понуди још нафте. Производња нафте у Ирану била је 3,8 милиона барела дневно пре него што је Трампова администрација увела санкције 2018. Чланица ОПЕК-а је недавно рекла да је њен капацитет производње нафте премашио ту цифру. У мају, према Платс истраживању *S&P Global Commoditi Insights*, производња је била 2,58 милиона барела дневно, што је на највишем нивоу од марта 2019.

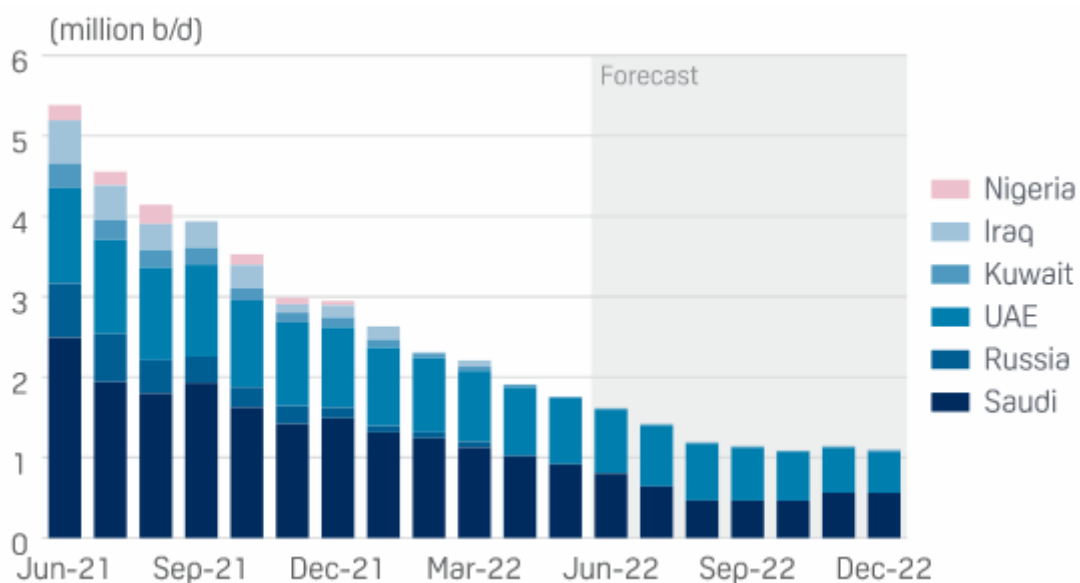

График 11 Понуда и прогноза понуде нафте ОПЕК+ за 2022.

Терминска трговина нафтом (фјучерси - Futures)

Терминска трговина може да послужи као показатељ како део тржишта види кретање цена у непосредној будућности.

Тржишта у Азији и даље показују да се не очекује пад цене (пример терминске трговине за децембар 2022.), у јуну 2022. се цена кретања у распону 100-115 долара/барел за нафту типа BRENT.

У међувремену, марже прераде широм света наставиле су да се крећу близу рекордних. Аналитичари сматрају да ће се цене нафте у блиској будућности вероватно кретати у ограниченом распону, уз супротстављене сигнале страха од рецесије и урушавања понуде.

Аналитичари сматрају да је мало вероватно да ће доћи до значајнијег пада цена. Смањена понуда услед поремећаја у Русији, Либији и Еквадору требало би да задржи цене нафте на вишим нивоима. Либијски извоз је пао на отприлике једну трећину прошлогодишњег нивоа усред погоршања политичке кризе. Све ово се одвија у тренутку када се сам ОПЕК бори да одржи садашње нивое производње.

Судећи по ценама за терминску трговину, за нафту типа BRENT анализе указују да ће се трговати по цени од 115,50 долара/барел, док се за 12 месеци очекује да ће цена износити око 127,95 долара/барел.

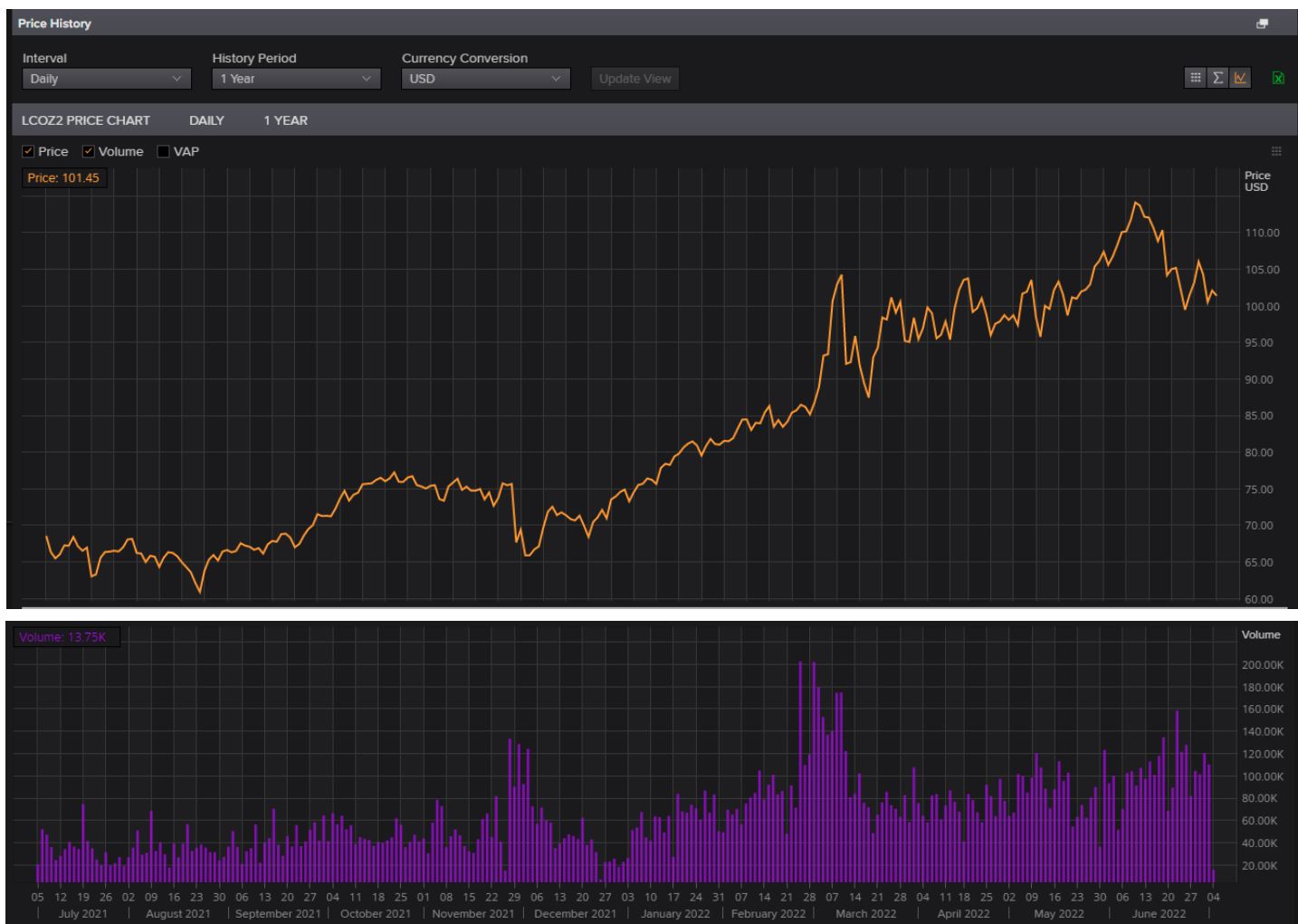

График 12 Цене нафте типа BRENT за терминску трговину за децембар 2022. (горе цена, доле обим)

График 13 Прогноза цена за терминску трговину нафтом типа BRENT

Број нафтних и гасних бушотина

САД

Америчке енергетске компаније ове недеље су смањиле број платформи за нафту и природни гас по први пут у последњих пет недеља, иако је производња сирове нафте достигла највиши ниво у више од две године као одговор на оскудну понуду широм света и високе цене.

Број америчких нафтних и гасних бушотина, рани показатељ будуће производње, пао је за три на 750 у недељи до 1. јула, саопштила је компанија за енергетске услуге *Baker Hughes Co* у свом извештају од петка. Упркос паду, *Baker Hughes Co* је саопштио да је укупан број платформи већи за 275, или 58%, у односу на ово време прошле године. Нафтне платформе у САД порасле су за један на 595 ове недеље, што је највише од марта 2020, док су гасне платформе пале четири на 153, што је највећи пад од августа 2021.

Иако је укупан број бушотина био у порасту за рекордна 23 месеца до јуна, недељна повећања су углавном била једноцифрена, с обзиром на то да се многе компаније фокусирају на враћање новца инвеститорима и отплату дуга, а не на повећање производње. Али с обзиром на чињеницу да су цене нафте током ове године порасле за око 43%, након што су скочиле за 55% у 2021. – и притиска америчке владе – све већи број енергетских компанија изјавио је да планира да повећа потрошњу другу годину заредом у 2022.

Производња нафте порасла је на 12,1 милион барела дневно прошле недеље, што је највише од априла 2020, иако су недељне бројке променљиве и сматрају се мање поузданим од месечних података. Према званичним предвиђањима, америчка производња сирове нафте је на путу да порасте са 11,2 милиона барела дневно у 2021. на 11,9 милиона барела дневно у 2022. и 13,0 милиона барела дневно у 2023. години (док је 2019. износила рекордних 12,3 милиона барела дневно).

Глобално

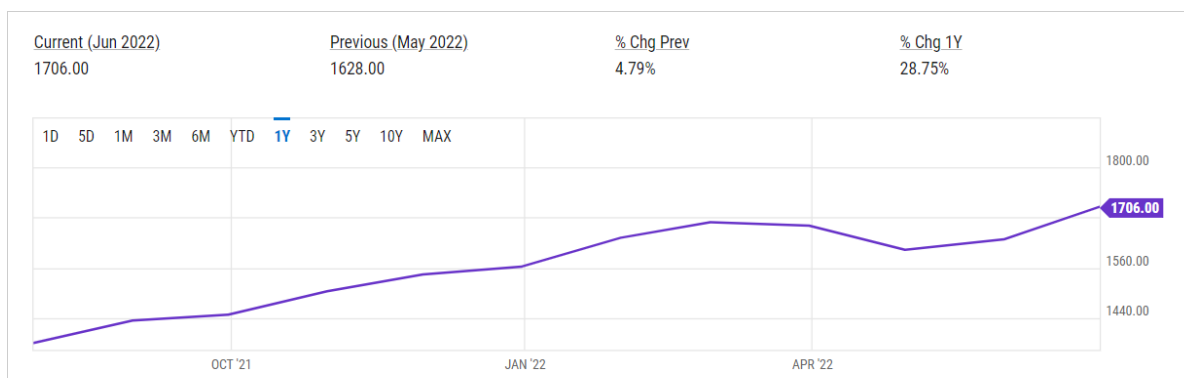

График 14 Број бушотина на глобалном нивоу, подаци закључно са јуном 2022. године

Посматрајући број бушотина на светском нивоу, уочавамо да је приметан тренд благог раста и да је према извештају *Baker Hughes Co* за јун месец њихов број процењен на 1706.

Европа

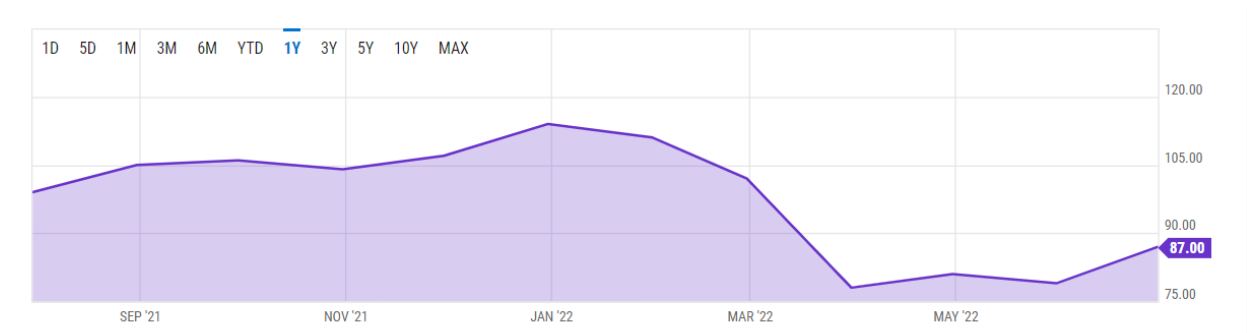

График 15 Број бушотина у ЕУ, подаци закључно са јуном 2022. године

Када је реч о Европској унији, *Baker Hughes Co* процењује да је број бушотина на тренутном нивоу од 87, у односу на 79 прошлог месеца и нивоа од 105 пре годину дана, што представља раст од 10,13% у односу на прошли месец, тј. пад од -17,14% у односу на исти период претходне године.